

Migracije in kriminaliteta

Janez Pečar*

Carere patria intolerabile est
Nevzdržno je živeti brez domovine

Seneca

Človeštvo se je že od nekdaj preseljevalo in s tem ustvarjalo najrazličnejše probleme, med katerimi prihaja čedalje bolj v ospredje kriminal. Zanimanje tako za kriminal migrantov kot za njihovo ogrožanje od sprejemajočega prebivalstva se je pričelo v ZDA že v preteklem stoletju. Ker se danes spreminja tudi migracijska politika Evrope in ker postajajo migrantski tokovi že globalno vprašanje, se zaostrojuje tudi migracijska politika tako emigrantskih kot imigrantskih in tranzitnih držav in prihaja do harmonizacije različnega prava, ki kakorkoli zadeva preseljevanje in to od azila, ekstradicije, deportacije in drugih oblik ravnanja z migranti do dovoljenj za bivanje in delo. Pozornost privlačijo prisilne migracije, ker navadno terjajo tudi vračanje migrantov, potem ko ni več nevarnosti v krajih, od koder so prišli.

Za kriminal migrantov in za njihovo viktimizacijo se najbolj zanimajo v ciljnih državah in morebiti še v tranzitnih. V družboslovnih znanostih so opravili nemalo raziskav o kriminalu in o oškodovanosti beguncev, brezdomcev, ubežnikov, prebežnikov, izseljencev, razseljencev in drugih, pri katerih v zadnjem času ugotavljajo tudi višjo stopnjo kriminalne obremenjenosti kot pri domačem prebivalstvu, kar doslej ni bilo tako. Hkrati pa se zlasti ilegalnih migracij loteva tudi organizirani, mednarodni oz. transnacionalni kriminal, ki ustvarja ogromne dobičke na račun trgovanja z ljudmi, tihotapljenja migrantov, ponarejanja in prenarejanja potnih listin, posredovanja vizumov, tja do izrabljanja žensk za prostitucijo. Zato organizirani kriminal svoje "kliente" spreminja v svoje žrtve.

Poleg kriminala pa so še druge okoliščine, ki silijo k obvladovanju (ilegalnih) migracij. Zato se predvsem v možni "Evropi brez meja" trudijo za oblikovanje ustrezne in poenotene migracijske politike vključno z zatiranjem zaposlovanja ilegalne delovne sile in zmanjševanjem imigracijskega "integracijskega primanjkljaja", toda ob povečanju varnostnih ukrepov. Kriminologija in viktimologija pri tem ne smeta stati ob strani, marveč morata ob spoznavanju razmer ponujati tudi rešitve.

Gljučne besede: migracije, kriminaliteta, država, storilci, žrtve, migracijska politika

UDK: 343.3/.7+325

Henry E. Barnes in Negley K. Teeters pišeta l. 1959 v "New Horizons in Criminology",¹ kako so že leta 1835 v ZDA opozarjali na nevarnost novih imigrantskih tokov – pretežno iz Irske. Bali so se jih namreč zaradi naraščanja kriminala zlasti v velikih mestih vzdolž vzhodne obale. Bojazen se je še toliko bolj povečala, ko so po letu 1880 začeli prihajati še ljudje Južne Evrope in se naseljevati med Američani pretežno anglo-sanksonskega porekla, ki so prevladovali tako v politiki kot v izobraževanju in poslovnem svetu. Do različnega izražanja tovrstnega strahu je prihajalo še v letih 1880 do 1920, ko so se mnogi migranti že asimilirali. Od takrat pa do danes se **zanimanje za raso, narodnost in kriminal** ni poleglo, narobe, pozornost Kitajcem, Japoncem, Indijancem, Meksikancem, Portoričanom in še drugim se je še povečala in kriminologija je prav na tem področju našla hvaležno temo obravnavanja etničnosti in odklonskosti.

Človeštvo se je že ves čas preseljevalo in večinsko prebivalstvo je vedno gledalo na prišleke zviška in s sumničavostjo. Ciljne dežele so se migrantom že od nekdaj zdele priložnost za lepše življenje, čeprav so se tam počasi inte-

grirali, se asimilirali, identificirali, našli delo in čeprav so morali sprejemati najbolj težka opravila. Hkrati zgodovina migracij potrjuje, da imajo migranti veliko skupnega in da se zelo razlikujejo od domačinov, kar jih je sililo k združevanju, ohranjanju starih običajev, navad in mitov iz krajev od koder so prišli. Zato je tudi normalno, da so nastale in se obdržale prenekatere večkulturne družbe z različnimi vrstami "tujcev", četudi marsikje prevladujejo prav določene skupine, ki druge razglašajo za manjšine in si jih podrejujejo, jih diskriminirajo in segregirajo, in jih ločujejo še po kakšnih drugih lastnostih, ne nazadnje tudi **po njihovi udeležbi v kriminalu**, kar je v zadnjem desetletju in v zvezi z različnimi družbeno-političnimi in gospodarskimi spremembami značilno tudi za Evropo in v pomanjšanem obsegu celo za Slovenijo.

Prav iz teh razlogov nastajajo resni problemi znotraj skupnosti. Te se začenjajo ukvarjati z ljudmi priseljeniškega porekla, poudarjati potrebo po strpnosti in boljših odnosih med tujci in staroselci, zavračati rasno in narodnostno nestrpnost in seveda omejevati priseljevanje in ga obvladovati.

Po drugi svetovni vojni in v zadnjem času se je **spremenila migracijska podoba Evrope**. S to spremembo prihaja do novega načina razmišljanja o migracijski politiki, ki jo skušajo poenotiti (harmonizirati) in se postaviti v bran nezakonitim migracijam, povzročenim z globalnimi spremembami poli-

* Janez Pečar, diplomirani pravnik, doktor znanosti, redni profesor za kriminologijo, 1000 Ljubljana, Rozmanova 2.

¹ Prav tam, s. 163

tične in gospodarske strukture tako posameznih celin kot sveta. S splošnimi težnjami po združevanju v Evropi pa prihaja do učinkovitejše skupne politike upravljanja migracij in njihovega uravnavanja – tudi z državnimi mehanizmi nadzorovanja in prisiljevanja, ki imajo pomembno vlogo pri ravnanju s “tujci”. Zato je nadzor nad priseljenci in sploh migracijami, ki jih spremljajo prenekateri negativni pojavi in procesi – med njimi tudi kriminal – eno izmed osrednjih vprašanj mednarodnega sodelovanja. Kajti če se je kje, potem se je pri migracijah pokazalo, da sta neusklajenost politike in njeno izvajanje razlog za neuspešno obvladovanje migracijskih tokov. Neobvladljivo priseljevanje ustvarja družbeno nestabilnost, krize, spremembe gospodarskopolične strukture, siromaštvo, nezaposlenost, razpadanje družin itd., tja do kriminala, še posebej, ker so migranti lahak plen organiziranih (etničnih) kriminalnih skupin, ki jih določajo bodisi za storilce bodisi za svoje žrtve. To seveda ni edini način, kako migranti povzročajo skrbi deželam, kjer se nastanjujejo. Je še dosti drugih, ki niso izključno policijsko nadzorstvene in represivne oz. kriminalnopolitične narave. Ker pa je na svetu na desetine milijonov razseljenih ljudi, beguncev in prebežnikov, migrantov, tujcev in prišlekov, je to **globalni problem**, ki se ga velja lotevati tako kot kažejo zadnja prizadevanja pri zatiranju nedovoljnih migracij v Evropi. Te potekajo tudi v Aziji, Afriki, Latinski Ameriki in še kje² in prinašajo organiziranemu kriminalu milijarde dolarjev neobdavenega dobička. Tudi zato postaja “migracijska politika del svetovne politike”, ali kot meni avstrijski zvezni predsednik Klestil, da glavna nevarnost v Evropi ni vojaško ogrožanje, marveč množično priseljevanje¹.

1. Emigrantske in imigrantske države

V literaturi, ki se ukvarja z razlogi migracij, in še posebej v ugotovitvah raznih mednarodnih tako državnih kot civilnih organizacij je veliko podatkov o tem, kaj sploh povzroča gibanje prebivalstva, ki danes ustvarja najrazličnejše težave in skrbi. Te niso le gospodarske, demografske, socialne in kulturne marveč tudi politične in varnostne. Kajti **dežele gostiteljice** so čedalje bolj previdne in **zastrujejo migracijsko politiko**, z omejevanjem priseljevanja in zlasti s prevladnostjo pri podeljevanju azila.

Za **emigrantska** območja so največkrat značilni: naraščajoče število (predvsem) revnega prebivalstva, nezmožnost zaposlovanja in zasičenost tovrstnega trga z delovno silo, stagnacija oz. visoka stopnja nezaposlenosti, celo upadanje ekonomske moči, nesposobnost domačega gospodarstva v boju z mednarodno konkurenco oz. stalne gospodarske težave, najrazličnejše krize tako narodnostne, verske, kulturne in sploh socialne, problemi v zvezi s prehranjevanjem

in nastanjanjem, različni etnični, narodnostni in rasni konflikti, nastajanje raznovrstnih socialnih pregrad, tja do družbenih procesov in tokov, ki ustvarjajo **razmere za prisilne migracije**, te pa največkrat povzročajo strah za preživetje, ali celo bojazen za ohranitev golega življenja. Kolikor ne gre docela za individualne in zasebne razloge za preseljevanje pa so največkrat najpomembnejši tisti, ki izhajajo iz neugodnih širših družbenih razmer. Te pogojujejo motivacije za preseljevanje, kar v tem stoletju sicer ni nič novega, le nastala dejanskost, celo politična, jim daje poseben pečat, zaradi česar se tudi mednarodne organizacije, predvsem v Evropi, niso nikoli toliko ukvarjale z migracijami kot prav v zadnjem desetletju.

Med emigrantskimi in imigrantskimi državami pa so vmesna, t. i. tranzitna **območja oz. tranzitne države**, v katere prihajajo migranti – tujci največkrat le zato, da se od tod odpravijo drugam, to je v ciljne države. Tako je npr. v tem času cilj kurdskih beguncev predvsem zahodna Evropa, zlasti Nemčija, Francija in skandinavske države, kjer že delujejo različne kurdske skupnosti, ne le politične, marveč tudi teroristične. Zato so Kurdi, ki jih že doslej v Evropi ni malo, “vnesli nemir v Evropsko unijo”. Navadno masovno ali vsaj v velikih skupinah prihajajo iz Turčije v Italijo kot tranzitno državo, ki doživlja resne kritike zaradi svoje politike do imigrantov, ki naseljujejo države Evropske unije oz. zahodno Evropo. Ta je cilj različnih narodov, od Alžircev do Kitajcev.

Ciljne države so vabljive predvsem zaradi visokega življenjskega standarda, političnih pravic in državljanjskih svoboščin, ki jih omogočajo tako domačemu prebivalstvu kot tujcem. Tako so tu boljše možnosti za zaposlovanje in nastanjanje in ne nazadnje priložnost za hitrejšo naturalizacijo ali vsaj podeljevanje azila. Zahodna Evropa se v marsičem kaže kot “obljubljena dežela”, ki že s tem, kakršna je, motivira nezakonito priseljevanje. Tako je bilo npr. v Nemčiji konec leta 1996 7,31 milijona tujcev in med njimi kar 28 % Turkov. Tujcev v Nemčiji je kar 9 %. Več jih je le v Luksemburgu in Belgiji,⁶ seveda vključno z različnimi begunci, pregnanci, ubežniki, azilanti in drugimi, sprejetimi po amsterdamski pogodbi, dublinski konvenciji in še kakšnem drugem dogovoru ali sporazumu, ki skušajo kolikor toliko “harmonizirati politiko” do priseljevanja. Priseljevanje postaja vedno bolj globalen pojav, saj prihajajo v Evropo migranti iz Azije, Afrike in celo Južne Amerike. Evropske migracije niso le problem same Evropske unije ali celine, marveč se njen **evrocentrizen kaže kot vprašanje sveta**, ki ga privlačita predvsem zahodna Evropa in Skandinavija.

Naraščajoče priseljevanje vzbuja strah, predsodke, sovražne občutke in ksenofobijo, ker naj bi bili tujci, priseljenci, ekonomski migranti, Muslimani in sploh drugi – predvsem drugačni. Hkrati pa tudi v posameznih državah oblast meni,

² Heuni Paper ..., s. 4

³ Tratnik Volasko: Trendi v evropski politiki preseljevanja, s. 25

⁴ Berud, s. 50

⁵ Mašanović B.: Delo, 8.1.1998, s. 1

⁶ Primorski dnevnik, 9.1.1998

da niso toliko bogate, da bi v nedogled vzdrževale npr. pregnancy, ki jih začenjajo (neusmiljeno) priganjati naj odidejo domov in jim ponujati denarno pomoč "za obnovo hiš in oživitve proizvodnje, hkrati pa jim tudi odločno groziti"⁷, kolikor se ne bi odpravili v domače kraje. Skratka, ne le javno mnenje, tudi stališča državnih organov zahodne Evrope, vključno z mehanizmi Evropske unije, so prišli do spoznanja, da je v okviru "evropskega protekcionizma" ali varstva gospodarskih interesov celine vendarle že preveč tujcev⁸ in da velja migracijske tokove ne le nadzorovati, marveč jih tudi omejevati, predvsem pa se **upreti nezakonitemu priseljevanju tujcev**.

Slovenija ni ostala neprizadeta, kar zadeva migrantske tokove⁹, toda postala je pretežno tranzitno območje, ki s tiho-tapljenjem tujcev omogoča posameznim skupinam odličen zaslužek ob razmeroma milih kaznih. "Prebežniki" so največkrat lahek plen in izkoriščanje njihovih stisk motivira kriminal, ki je v zvezi z migracijami vedno bolj organiziran in mednarodn.

2. Prisilne migracije

Med različnimi razlogi za prisilne migracije so gotovo pomembni tisti, ki izhajajo iz meddržavnih, mednarodnih, medetničnih, medverskih in drugih spopadov, vojn, uporov in nemirov, pa različni terorizmi, rasizmi, raznovrstne oblike državnega nasilja, masovnega uničevanja, pobijanja, posiljevanja ter pojavi in procesi, ki jih imenujemo dominacija, imperializem, hegemonizem, kolonializem, ekspanzionizem, pa okupacije in razne oblike agresije in nasilja, s katerimi močnejši (tudi v mednarodnih odnosih) vsiljujejo svojo voljo drugim – pretežno šibkejšim in nemočnim, nezavarovanim in takim, ki jih drugi (tudi mednarodna skupnost) puščajo osamljene in brez varstva. V evropskih razmerah so takšni zlasti Kurdi, ki množično prihajajo na evropsko celino zlasti zaradi tega, ker jih v Turčiji in Iraku neusmiljeno pobijajo in iztrebljajo. Zato je zanje predvsem Italija prehodno območje, cilj pa zahodna Evropa. Podobno velja za migrante iz Albanije, iz Bosne in Hercegovine in iz različnih držav vzhodne Evrope.

Tudi različne ideologije, politično strateški interesi, nacionalizmi, separatizmi in drugi, predvsem širši družbeni procesi, so povsod po svetu, od Južne Amerike, Afrike in Azije, vključno z delovanjem posameznih diktatorjev, političnih sil in celo narodnoosvobodilnih gibanj tisti vzvodi, ki ogrožajo

svetovni mir, ustvarjajo regionalno nestabilnost in povzročajo različna opredeljevanja, podpiranje ali upiranje ter sejejo **strah za preživetje in zbujejo potrebo po varnosti**. Zato preselitve, beg drugam, umik na varno, zapustitev ogroženih krajev ali celo požgane domačije mnogim lahko pomenijo začasno rešitev pred morebitnim radikaliziranim patriotizmom, verskim fundamentalizmom, ekstremističnim nacionalizmom, tujim pacifizmom in drugimi pojavi, ki ustvarjajo frustracije in obetajo nevarnost, marveč so morda celo zagotovilo, da bo odslej bolje, brezskrbneje, ne samo za generacijo, ki se podaja na tuje, marveč predvsem za njene potomce, za daljši čas ali celo za vedno. Zato ni čudno, če želijo v zahodno Evropo množice ljudi, celo iz drugih celin kakor tudi iz nje same – toda iz njenih nepriviligiranih predelov.

V posameznih delih sveta pogosto nastajajo nacionalni in verski upori, manipuliranja z etničnostjo, delavska gibanja s štrajki, ki jih nasilno zatirajo, različne oblike političnega nasilja, ki ga neredko rešujejo s policijskimi in celo kar z vojaškimi silami in doslednim uničevanjem ljudi in njihovega imetja. Amnesty International poroča, kako po svetu še vedno zatirajo opozicijske skupine, nasilno ravnajo s političnimi nasprotniki, onemogočajo ali celo ubijajo tekmece, ker jih štejejo za sovražnike, kako diskriminatorno pokončujejo civiliste, ki se jim upirajo, ponižujejo ravnajo s tujci, jim jemljejo prostost, jih zapostavljajo, pretepajo in mučijo. Neredko prihaja do tega, da v posameznih delih sveta dajejo izrazito prednost prav določenim družbenim skupinam, omogočajo varnost samo nekaterim in poudarjajo večvrednost le posameznih slojev, elit ali ljudi.

Zaradi nastajanja konfliktnih žarišč v Aziji in Afriki pa **tudi v Evropi** si prav določene države v izrednih razmerah laste tudi uporabo "izrednih ukrepov", ki ustvarjajo množične žrtve in razloge za beg drugam – na varno. Prisilne migracije imajo največkrat bodisi politično bodisi vojaško ozadje in zato nikoli niso prostovoljne, hkrati ko so pretežno neorganizirane, kolikor seveda pri tem ne gre za zlorabljanje migracij v korist kriminalnih skupin, ki vidijo v takih razmerah možnost za brezobzirno izkoriščanje migrantov, katerim poberejo vse, kar imajo, vključno z njihovimi potnimi listi.

Prisilne migracije so navadno masovne, ker jih motivirata strah in ogroženost. Zato so čestokrat težko obvladljive. Ustvarjajo tudi negodovanje, ksenofobijo in odpor do beguncev – migrantov, poleg sočutja in usmiljenja, ki pri območnem prebivalstvu hitro usahneta, čim se pojavijo prvi nesporazumi in nasprotovanja. Zato povsod nastajajo različni migratorni, psihološki, ekonomski in drugi problemi s prebežniki, ki jih domače prebivalstvo začne počasi segregirati in diskriminirati. Pojavijo se etnične napetosti, potrebe po posameznih prisilnih ukrepih, razni protesti, spopadi in konflikti, različne krize vrednot ter strah pred tujci in drugimi, predvsem neprijetni dogodki, ki moteče vplivajo na razmerja med migranti (begunci, pribežniki, dezertjerji in sploh tujci) ter okolji, ki jih sprejemajo.

⁷ Latal, Z.: Delo, 7.1.1998, s. 6

⁸ Migracije, MNZ, tematska številka, 1/1997, s. 6

⁹ V Sloveniji je zaposlenih približno 40.000 tujcev, od tega imata dve tretjini delovno dovoljenje z veljavnostjo do enega leta, ki ga je mogoče podaljšati. Preostala tretjina pa ima osebno delovno dovoljenje, ki velja za nedoločen čas. Romana Dobnikar Šeruga: Uvažamo mišice, možganov skoraj nič. Delo, 24.5.1997, s. 33

Prisilne migracije so verjetno **najbolj nezaželena oblika masovnega preseljevanja** z enega dela sveta na drugi. Ker so pretežno impulzivne in motivirane s strahom in ogroženostjo, jih je težko brzdati in upravljati. Zato zahtevajo veliko mero sposobnosti, organiziranosti, človečnosti, potrpežljivosti in razumevanja ter zlasti čakanja na ugodne priložnosti za vrnitev beguncev in pomoč pri tovrstnih odločitvah.

3. Kategorije migrantov

Migracije, predvsem mednarodne in nezakonite, imajo **različne vzroke**. Ti so (po znanih teorijah): demografski, politični, gospodarski, pa nacionalni oz. etnični, verski, tja do vojnih oz. prisilnih in drugih. Neredko gre tudi za kombinacijo vzrokov in še za različne druge opredelitve. Po njih so migracije tudi posamične in skupinske oz. množične, stalne oz. trajne ter občasne oz. sezonske, pa zunanje in notranje, organizirane in stihijske oz. neorganizirane, tradicionalne in inovacijske. Nasprotno prisilnim so prostovoljne, da ne omenjamo migracij, ki potekajo med urbanimi in ruralnimi naselji oz. med vasjo in mestom oz. narobe. Ker se preseljujejo večinoma spodnji sloji, nezaposleni oz. neustrezno zaposleni, obrobne skupine, ljudje, ki živijo v posebnih družbenih, predvsem neugodnih razmerah, različni pogodbeni delavci, po drugi strani pa ljudje, ki so tudi strokovnjaki in študentje iz naslova mednarodnih izmenjav itd., bi lahko posamezne kategorije migrantov opredeljevali tudi po teh izhodiščih. Hkrati pa se seveda katerokoli preseljevanje vedno lahko navezuje tako na prostorske kot na družbene razsežnosti, pa na vertikalno kot tudi na horizontalno mobilnost¹⁰ itd. Posebno pozornost pa gotovo privlači "beg možganov" (brain drain).

Poleg migrantov na splošno, obravnavanja različnih etničnih skupin in manjšin (ali celo ostankov ostankov kakšnih "staroselcev"), izseljencev, gostujočih delavcev, optantov in ilegalcev, je zlasti vojna na jugoslovanskih tleh (predvsem v Bosni in Hercegovini) in tudi drugod po svetu, kjer nastajajo tovrstna žarišča – ustvarila nešteto beguncev, brezdomcev, ubežnikov in prebežnikov, izseljencev in razseljencev tja do azilantov.

Skratka, ne le status posameznikov ali celih skupin, v kakršnega jih je pahnila migratorna situacija, ampak tudi različni drugi vidiki, ne nazadnje celo mednarodno usklajeno obravnavanje migracij, vodi k poimenovanju posameznih kategorij migrantov in to iz več razlogov. Te je gotovo iskati v ustreznem in poenotenem ravnanju z njimi, ki so postali mednarodni problem. Kajti treba jim je pomagati, jih zaposlovati in nastanjevati, vključevati v nove skupnosti in jih motivirati za delo, omogočiti tako vladnim kot nevladnim organizacijam potrebno vlogo pri reševanju migrantskih te-

žav, etnično in kulturno zblíževati migrantsko in avtohtono prebivalstvo, odpravljati oz. preprečevati morebitno konfliktnost med njima, vzdrževati potrebno strpnost in se upirati različnim rabsizmom, nacionalizmom in ekstremizmom, se boriti z nezakonitimi in nereguliranimi migracijami in jih seveda predvsem obvladovati. Zlasti **obvladovanje sedanjih migracij postaja ponekod po svetu eno od najtežavnejših vprašanj**. Zato tudi toliko mednarodnih posvetovanj o migracijah (npr. Varšava 1996, Atene 1993, Luksemburg 1991, Dunaj itd.) in toliko deklaracij, konvencij, sporazumov in protokolov, s katerimi poskušajo ublažiti tako težave migrantov kot skrbi držav, ki jih sprejemajo ali jim vsaj začasno pomagajo. Veliko beguncev potrebuje tudi "varstvo", zaradi česar prihaja do usklajenega urejanja "politike o azilu" oz. podeljevanja pravice do zatočišča posebnim kategorijam emigrantov kot ukrepa, ki je znan že iz davne zgodovine človeštva. Zlasti je "novo oblikovanje temeljnih pravic do azila poskus, da bi uredili pojav ilegalnih migracij tako z zahoda na vzhod kot tudi iz drugih držav tretjega sveta"¹¹ v Evropo.

Poleg omenjenih razvrstitev migrantov, ki so predvsem sociološke oz. družboslovne, so za docela praktično rabo nastale naslednje kategorije:¹² stalni priseljenci (z vsemi potrebnimi dokumenti za delo in bivanje); sekundarni priseljenci (ožji člani stalnih priseljencev); začasni pogodbeni priseljenci (le za določeno obdobje oz. za sezonsko delo); prehodno zaposleni strokovnjaki (zlasti uslužbenci mednarodnih družb); nezakonito zaposleni delavci (priseljenci brez dovoljenj za bivanje in delo); begunci (predvsem preganjani zaradi različnih vzrokov); iskalci azila ali konvencijski begunci (prosilci za status azilanta iz različnih razlogov njihovega preganjanja); begunci z začasnim zatočiščem (ljudje, ki so prišli na tuje zaradi različnih nevarnosti, ki so jih ogrožale v matični državi).

Tovrsto opredeljevanje izhaja iz poskusov **mednarodnega sodelovanja pri urejanju migracij**, ki pritegujejo čedalje večjo pozornost tudi v mednarodnem pravu človekovih pravic in državljskih svoboščin. Kajti ravnanje z migracijami nista samo skrb in pomoč, marveč tudi prisila, vključno z različnimi ekspatriacijami, repatriacijami, deportacijami in drugimi, še kako drugače imenovanimi ukrepi za migrante, tja do ekstradicije, s čimer si gostiteljice prizadevajo znebiti raznih motečih priseljencev. Zato je pričakovati dvoje: naraščanje novih kategorij migrantov glede na pojave, ki povzročajo njihovo nastajanje, in razraščanje mednarodnega prava za dogovorjeno odzivanje na mednarodno preseljevanje.

4. Migracije spremljajoči kriminal

Vsakdanost človeškega življenja potrjuje, da ni družbenih procesov, ki jih ne bi tako ali drugače spremljal najrazličnejši

¹⁰ Glej več o tem: Tratnik – Volasko, s. 7; Politička enciklopedija, s. 571-572; Enciklopedija Slovenije, sedma knjiga, s. 122-127 itd.

¹¹ Hainen, B., s. 277

¹² Tratnik – Volasko, prav tam, s. 8

kriminal, bodisi da ga ti procesi omogočajo, bodisi da kriminal te procese zlorablja ali izkorišča. Tudi če odmislimo, da so prenekateri kriminalne situacije takšne predvsem zaradi tega, ker so inkriminirane s pravom, se dogaja, da je dosti takšnih pojavov in dogodkov, ki so nemoralni, neetični, nesocialni oz. moteči in protidružbeni, seveda odvisno od "ocenjevalcev", ki po svojih izhodiščih in glede na različne okoliščine določajo, kaj je prav in kaj ni prav. S tem v zvezi pa dosti negativnih pojavov prihaja tudi v pravo, ki jih penalizira, čestokrat tudi po kakih čudnih izhodiščih, pri čemer posamezni kriminologi menijo, da je kriminalno vedno tudi politično.

Masovne migracije nikoli ne potekajo mimo in brez politike. Dostikrat je treba njihovo "vzročnost" iskati v sklopu kakšnih političnih razmer, ki **izhajajo iz družbenih procesov, pogojevanih z urejanjem razmerij med družbenimi razredi** in sloji, narodnostmi, verskimi in drugimi skupnostmi, ki jih neredko spremljajo tudi različne ideologije. Vsaka ideologija pa želi doseči – v skrajnem primeru – celo smrt drugih ideologij in prav zaradi tega so prenekateri migracije posledica zelo radikaliziranega reševanja življenjskih vprašanj; kar se kaže zlasti v tem desetletju, ki nam je najbolj pred očmi, čeprav v zgodovini nikoli ni bilo dosti boljše. Narobe, verjetno se je človeštvu dogajalo še veliko slabše predvsem zaradi spontanosti, medsebojne neorganiziranosti, pohlepčnosti in sovraštva, primitivizma in barbarstva, neobstajanja humanitarnega posredovanja in nereguliranega omejevanja zla pri ravnanju s poraženci.

V današnjem času je vendarle dosti drugače. Saj se je človeštvo prav zaradi slabih izkušenj dokopalo do prenekaterih rešitev, toda **ne zmore se ubraniti kriminala**, ki spremlja katerokoli preseljevanje prebivalstva, bodisi da je prisilno bodisi prostovoljno. Verjetno kriminal najbolj ogroža dezorganizirane migracije, to je predvsem tiste, ki jih izzovejo nenadni, nepredvidljivi, neobvladljivi in grozeči konflikti, vojni spopadi, upori, revolucije, vstaje, izgredi širših razmer in podobni pojavi, ki ustvarjajo nevarnost in negotovost za večje število ljudi in ki pogojujejo predvsem obup revnih. Tudi s čisto ekonomskimi migracijami v docela mirnem času ni dosti boljše. Mirnodobske migracije so naravnost **gojišče za organizirano** nezakonito preseljevanje in celo trgovanje z ljudmi, ki jih je mogoče neusmiljeno izkoriščati in jim pobirati zadnje ostanke denarja, ki so ga v stiski pripravljeni izročiti vsakomur, samo da bi prišli na cilj.

Zasluzki s tihotapljenjem migrantov so brezmejni. Morebiti prav zaradi tega, ker je tihotapljenje ljudi zapleteno, hkrati pa izredno natančno organizirano mednarodno sodelovanje, ki zahteva zaupnost, spretnost, varnost, tveganje in seveda predvsem usklajenost in uspešnost, tako daleč, da se polagoma spreminja v rutiniranost. Ob tihotapljenju migrantov se razvija mafijsko trgovanje z garantnimi pismi in ponarejanje potnih listov, pri čemer so potni listi določenih držav dosti dražji od drugih. Potreba po potnih listih vzpodbuja tatvine tovrstnih dokumentov, ki imajo zopet različno

ceno, in prav tako pridobivanje vizumov. Vizumska politika je eno izmed ključnih vprašanj omejevanja kriminalnih migracij. Ponekod je zelo lahko priti do ponarejenih potnih listov (zlasti nekaterih novih vzhodnoevropskih držav), s katerimi je nato mogoče dobiti vizume za potovanje na zahod. S tem se ukvarjajo podkupljivi uslužbenci celo nekaterih varnostnih služb¹³. Različne mafije (turška, ruska, albanska) najemajo že odpisane ladje za prevoz migrantov iz Azije v Evropo¹⁴. Zelo donosno je izrabljanje žensk – migrantk za prostitucijo. Tako je v Evropski uniji nekaj stotisoč prostitutk iz vzhodnoevropskih držav pa tudi iz Nigerije, Albanije in od drugod, ki samo v Italiji prinašajo 5 milijard lir zaslužka letno¹⁵, hkrati ko s tihotapljenjem migrantov zasluži organizirani kriminal letno okoli 7 milijard USD¹⁶. Zvodniki, gangsterji, kriminalci in drugi služijo na račun migrantov, izkoriščajo njihovo stisko, jih goljufajo, jim kradejo, jih celo ubijajo, ali prepuščajo usodi, če je ogrožena njihova varnost, ali ravnajo z njimi brezobzirno, kruto in povsem nečloveško. Hkrati **prihaja tudi do nasprotnih dejanj**, da begunci goljufajo vodnike, se izogibajo plačilu njihovih uslug ali jih celo fizično ogrožajo. Kajti begunce, prebežnike, ilegalce itd. je treba prehranjevati, nastanjevati, transportirati, poskrbeti za najnujnejše telesne in druge potrebe v močno omejevanih razmerah, ki ustvarjajo najrazličnejše konflikte.

Skratka, **s samim preseljevanjem, zlasti ilegalnim, so povezani najrazličnejši dogodki**, in sicer od odločitve o spremembi prebivališča do prihoda v ciljno državo, kar je odvisno od načina oz. vrste selitve. "**Selitev**" je torej okoliščina, ki jo v sedanjih razmerah čedalje bolj upošteva **organizirani kriminal, ki svoje "kliente" spreminja v žrtve**. Ta pojav pa je čedalje bolj internacionaliziran in kaže na moč in motiviranost skupin, ki zlorablja migracije za kriminalne cilje, ki se izražajo v kriminalnem podjetništvu, čestokrat na način, ki mu mednarodna skupnost ni kos. To pa dokazuje prilagodljivost in iznajdljivost (mednarodnega) kriminala, ki zna iz vsake človeške stiske ustvariti svoj dobiček.

5. Kriminal priseljencev

V državah, ki sprejemajo priseljence, oz. na območjih, ki v migrantskih tokovih postajajo ciljna, ali tam, kjer se predvsem tuje prebivalstvo želi nastanjevati za stalno – se v zadnjih letih z veliko pozornostjo zanimajo za kriminal in druge negativne pojave, ki se povezujejo s priseljenci. Kolikor raziskave (zlasti kriminologov) ostajajo na znanstveni in teoretični ravni, je marsikaj drugega močno spolitizirano ali celo šovinistično, nacionalistično in ksenofobično. Tudi bo-

¹³ Soban, B.: Na tisoče Rusinj ..., Delo, 15.11.1997, s. 23

¹⁴ Kante/Drčar Murko: Schengenski sporazum se maje zaradi ladij, ki plovejo iz vzhoda. Delo, 5.1.1998

¹⁵ V EU je 200.000 do 500.000 prostitutk. Večer, 1.12.1997

¹⁶ Hojnik, Ž.: Ilegalne migracije ..., Delo, 27.3.1997

jazen pred neobvladljivostjo selitvenih tokov in kriminal, ki spremlja migracije, pospešujejo nenaklonjenost javnega sentimenta, ki se mu tudi represivni mehanizmi ne morejo upirati. Zato toliko kršitev človekovih pravic in državljskih svoboščin prav nad **migranti**, ki so **na tujem vedno najmanj zaščiteni** in zato tudi največkrat ogroženi.

Toda hkrati so migranti, morda tudi zaradi večje nadzorstvene pozornosti in sumničavosti, pogosto storilci kaznivih dejanj, motilci javnega reda in miru, povzročitelji raznih socialnih, kulturnih, zdravstvenih in celo prehranjevalnih problemov. Nezanje jezika domačinov, nastanjanje v krajih, kjer že živijo njihovi sonarodnjaki, kar povzroča tudi getoizacijo, pogosta začasna ali kar stalna nezaposlenost, sprejemanje tudi dvomljivih zaposlitev, zlorabljanje azila, udeležba v nesprejemljivih in za imigrantsko družbo motečih pojavih, različni konflikti z novim okoljem in povezovanje po etnični pripadnosti so okoliščine, ki jih obremenjujejo na tujem in zaradi katerih so še toliko bolj pod "drobnogledom" policije.

Zato v zadnjih letih ugotavljajo, da je **med imigranti več kriminala kot med domačim prebivalstvom**¹⁷, da se priseljenci vključujejo v organizirani kriminal, ki se ukvarja s tatvinami avtomobilov, prodajo orožja in mamil, z upravljanjem nezakonitih migracij in prodajo spolnih uslug, da nastajajo organizirane kriminalne skupine po narodnostnih oz. etničnih izhodiščih, da "mestna območja rdečih svetilk" vodijo priseljenci, ki hkrati skrbijo za kadrovsko obnavljanje javnih hiš itd.

Tujci največkrat skrbijo za nezakonito trgovino z ženskami, za različna opravila v zvezi z mednarodnim tihotapljenjem ljudi vključno s prodajo otrok in trgovino z deli človekovega telesa za presajanje, s čimer seveda ni rečeno, da hkrati ne postajajo tudi sredstvo domačega kriminalnega podzemlja, ki jih izrablja za svoje cilje in uporablja kot nižje "ešalone" v organizaciji kriminalnega sveta.

Kolikor pa gre za bolj konvencionalni kriminal, za naraščanje predvsem mladoletniške in ženske kriminalitete, za navadne tatvine, vlome in rope, za goljufanje beguncev, za nasilje in korupcijo, za različne možnosti prekupčevanja (tekstil, hrana, orožje, avtomobili), tatvine in rabo ponarejenih potnih listov, različne posredniške posle, tihotapljenje ali pomoč pri tihotapljanju ljudi itd., udeležbo v "vojnem kriminalu", itd. velja vedno razločevati t. i. domače od tujih kriminalcev, kot je temeljna klasifikacija kriminoloških raziskav, ki po ameriškem vzorcu iščejo razločke med prvo in drugo generacijo.

¹⁷ Npr.: "Na Bavarskem živijo in delujejo pripadniki 96 držav, tujci pa predstavljajo dve tretjini vseh prijetih kriminalcev". Potočnik, P.: Kriminalisti bi radi iz Srednje Evrope napravili varen otok. Delo, 7.10. 1997, s. 8

Povečano preseljevanje iz drugih celin v Evropo kakor tudi iz vzhodnih držav v Evropsko unijo in pretok med državami spodbuja **zanimanje za ugotavljanje različne kriminalne obremenjenosti tudi po narodnosti oz. po državljski pripadnosti**. Zlasti za policijo so največkrat koristni ti podatki, ker gre pogosto za vračanje beguncev oz. sploh migrantov in tudi za sklepanje mednarodnih dogovorov in sporazumov o tem, kako ravnati z ljudmi iz posameznih delov sveta, ki moteče vplivajo na življenje drugod. Večinoma povsod ugotavljajo težavno prilagajanje druge generacije migrantov zlasti zato, ker navade, običaji, tradicije in sploh kulturne norme staršev, ki so jih prenesli iz stare domovine, nanjo nimajo več posebnega vpliva, do asimilacije v novo okolje pa prav tako še ni prišlo. To pa bi bilo po Sellinovi sicer monistični teoriji že dovolj za etiološko razumevanje kriminala priseljencev.

Po tem izhodišču se na tujem rojeva "nacionalno obarvani kriminal", ki ga opažamo tudi pri nas. "Raziskave kažejo, da se število tujih organiziranih skupin v razmerju do domačih povečuje, kar potrjuje resnost trditev o nevarnosti migracijskih tokov in s tem povezanega organiziranega kriminala v Evropi"¹⁸. Hkrati pa se nedovoljeno priseljevanje vedno in povsod opira tudi na organizirano podporo posameznih skupin tujega prebivalstva, ki svoje sonarodnjake izrablja za sebične namene. Tudi "uvoženi kriminal"¹⁹ se razvija v povezavi s priseljenci, ki se v tujini združujejo in sodelujejo pri razpečevanju in prodaji blaga celo čez mejo in tako vzdržujejo skupinsko organiziran transnacionalni kriminal, v katerega se pri kakšnem delovanju vključujejo tudi "tranzitni migranti".

Zgodovina preseljevanja nas spominja na vse "zlo", ki so ga migranti prinesli s seboj, ko so se naseljevali v Ameriki, Avstraliji in še kje, kjer so uničevali domače prebivalstvo in pustošili deželo²⁰, ropali narodno bogastvo ter se nasploh vedli predvsem genocidno. Na to posebej opozarjajo v Južni Ameriki ob 500-letnici izkrcanja Krištofa Kolumba v tem delu sveta.

Migracije postajajo, med drugim, čedalje bolj pomembno kriminološko področje.

6. Migranti kot žrtve

Raziskovanje migracij, zlasti v zadnjem desetletju, ni zane-marilo viktimološke problematike teh ponekod dokaj širokih

¹⁸ Tratnik – Volasko: Organizirani kriminal, s. 21

¹⁹ Hellenthal po Videtiču, s. 16

²⁰ Tako so npr. iskalci zlata v Kaliforniji zmetali v reke 12 milijard ton jalovine, ali osemkrat več zemlje kot je bilo izkopane ob gradnji Panamskega prekopa. Nasutja so eden glavnih vzrokov povodnji. V reke so zlili tudi najmanj 7.600 ton živega srebra, ki so ga uporabljali za ločevanje čistega zlata od drugih kamenin. Hidrogenski strupi so še danes nevarnost za okolje in ribolov je še zdaj nemogoč. Zlata mrzlica. Mag, 4 (1998) 6, s. 6-7

skupin prebivalstva. Čeprav je bila pozornost razpršena na veliko oblik viktimizacije, odvisno od različnosti povzročanja migrantskih tokov, kot so vojne, upori, nemiri, narodnostne, etnične in verske napetosti in različni drugi vplivi, je samo zaradi humanitarnosti nesluteno naraslo zanimanje za begunce, ubežnike, prebežnike, vojne ujetnike, invalide, osirotele in druge. Ne izostaja tudi preganjanje vojnih zločincev. S tem se je **odprlo široko obzorje viktimizacije**, ki jo v razširjenem obsegu dopolnjujejo različne discipline. Zato ne gre samo za kriminološko viktimologijo, kolikor vzamemo v obzir kriminal nad migranti, marveč za kakorkoli migrantom povzročeno trpljenje in škodo. Ker pa gre pri viktimizaciji množic, pri ustvarjanju škode širšim družbenim skupinam, pri povzročanju trpljenja drugačnim po narodnosti, veri, socialni pripadnosti ali še čem, pri zatiranju nasprotnika ali pri uničevanju sovražnika tudi za neko politiko, je pri obravnavanju viktimizacije iz teh izhodišč gotovo pričakovati pristranskost, poudarjanje prav določenih pogledov, celo politizacije in zavajanja, spet zaradi nekkih posebnih interesov, ki so pomembni za doseganje določenih učinkov.

Pri migrantih je še najbolj nepristranska t. i. kriminološka viktimologija. To je tista, ki za svoj temelj proučevanja jemlje predvsem konvencionalno kaznovalno pravo, s katerim vsaka družba varuje temeljne človekove vrednote pred ogrožanjem s tradicionalnim kriminalom, čeprav ne izključno z njim. **Kajti sodobnost povzroča zlasti migrantom najrazličnejše oblike oškodovanja, tako kriminalne, kakor tudi politične, kulturne, socialne, zdravstvene, varnostne in druge narave.** Migranti so žrtve različnih predsodkov, diskriminacije in segregacije. Ogrožajo jih rasistične, nacionalistične in etnocentristične ideologije ter različni ekstremizmi, tja do ksenofobije, s čimer so povezana čisto določena kazniva dejanja, ki jih uvrščajo v t. i. "hate crime". Priseljenci, tranzitni migranti, potujoči, brezdomci in podobni so lahke žrtve (easy victims), kajti zanje neugodne razmere jih nenadoma in večinoma celo brez njihovega "prispevka", potiskajo v neznan in tuj svet, ki jih ne sprejema in jim večinoma ni naklonjen, marveč jih odklanja, kolikor jim ni sovražen. Kjer jih sprejemajo, jih pretežno nastanjujejo v geta (ker je to lahko najbolj priročno za prehranjevanje, nastanjanje in je hkrati tudi najceneje), kjer so toliko lažje podvrženi različnemu etničnemu nasilju in poskusom ogrožanja od sovražnih skupin (npr. požigi prebivališč Turkov v Nemčiji). Migranti imajo težave pri sporazumevanju z domačim prebivalstvom, ne dojemajo njihovih življenjskih razmer, upirajo se poskusom asimilacije in kulturi okolja, v katerem prebivajo. Zato **razvijajo svoj defenzivni kolektivizem**, nehote poudarjajo rasne, etnične, socialne in druge razlike, zaradi česar je javno mnenje o tujcih največkrat neugodno, saj ga obvladujejo različni predsodki oz. stereotipi, ki že po svoji pojavnosti nastajajo iz nepreverljivih ali celo povsem neresničnih dejstev.

Migrante vedno najbolj ogroža t. i. "integracijski primanjkljaj", po katerem imajo njihovi otroci težave s šolo, sami pogosto ostajajo nezaposleni, prosti čas preživljajo povsem

neustrezno, so pretežno getoizirani, čestokrat brez socialne pomoči in zato nemočni, revni in neperspektivni. Sami med seboj in zaradi razmer, v kakršnih so, postajajo veliko pogostejše kot domačini – žrtve. Toda njihova viktimizacija je verjetno bolj prikrita kot katerakoli druga, kajti njihove življenjske razmere jim ne dopuščajo ne prijavljanja oškodovanosti, ne sodelovanja s (tuyo) policijo, ki jim je navadno neprijazna in je nasploh sumnjičava. Migranti so torej viktimizirani že s samim socialnim položajem, v katerem so. Zato je tudi temno polje kriminala med njimi večje, kot ga kažejo uradni podatki. Tveganje, da migrant postane žrtev kriminala večkrat kot član katerekoli druge skupine, obsega predvsem tri sestavine. To so: osebne, družbene in situacijske. Zato tudi ne gre vedno za primarno, ampak dostikrat za terciarno viktimizacijo, za katero ni toliko zanimanja, ker so ogroženi vsi, pri čemer **nihče ne čuti potrebe, da bi se ji upiral.**

Migranti, kolikor zanje ne skrbi državna oblast ali civilne organizacije (dežele, ki jih sprejemajo), so pogosto prisiljeni (tudi brez dovoljenj) sprejemati karkšnokoli delo, ki jim omogoča preživetje. Zato prav v zvezi z zaposlovanjem, z ilegalnim priseljevanjem, plačevanjem vodnikov, prevažanjem ter nastanjanjem, na njihovih "hrbtih" nastaja najrazličnejši (tudi organizirani) kriminal – kot podjetništvo, ki migrantom nudi določene usluge, ko jih hkrati brezobzirno izkorišča. **Zatiranje zaposlovanja ilegalne delovne sile** pa je danes povsod po svetu najbolj uspešna metoda omejevanja nezakonitih migracij. To dokazujejo številni mednarodni dogovori in sporazumi.

Kriminal nad tujci postaja zato čedalje bolj pomembno viktimološko področje. Kolikor jih ne viktimizira domače prebivalstvo in različne njegove skupine povsem organizirano, se dogaja še dosti prikritega kriminala med njimi samimi, vendar ta pogosto ostaja za "zidom molka", ki je pri nekaterih "etničnostih" tudi kruto sankcioniran. Prav zaradi tega je "etnični kriminal" težko odkrivati in dokazovati.

7. Obvladovanje (ilegalnih) migracij

Svoboden pretok ljudi, blaga, kapitala in storitev – kot eno izmed temeljnih načel, po katerih naj se ravna v Evropski uniji, je gotovo na tej celini vzpodbudil k preseljevanju veliko število ljudi, seveda poleg vseh ostalih motivov, ki silijo k migracijam, vključno s prisilnimi. Hkrati pa prihaja s tem v zvezi do prizadevanj za evropsko harmonizacijo priseljske politike, z različnimi pogledi na bolj zaprte oz. omejevalne metode priseljevanja. S tem se morata, povsod po svetu in ne le v Evropi, ukvarjati predvsem politika in zakonodaja in hkrati tudi različne humanitarne bodisi uradne bodisi civilne organizacije za pomoč migrantom. Še posebej pa velja poudariti, da je zlasti **nezakonito priseljevanje tudi nadvse pomemben nadzorstveni problem**, katerega reševanje oz. odzivanje nanj ustvarja povečano občutljivost za politiko do tujcev. Kajti, kot pravi Silverman: "Migracija še posebej izpostavi nestabilnost

odnosov med narodom in državo, zvezo, zgrajeno na krhkih temeljih, vse od takrat, ko je bil narod ustanovljen na retrospektivni iluziji enotnosti in kontinuiranosti, država pa je vedno plen gospodarskih in drugih sil, ki ne spoštujejo nacionalnih meja²¹. Če je torej država manj občutljiva za tujce, pa so ljudje tisti, ki se odzivajo nanje. V Evropi, in tudi drugod se začenja jo države pozorno ukvarjati s priseljenci in večinoma omejujejo njihove tokove, kljub splošno razglašani pravici do svobode gibanja in možnosti izbire prebivališča po svoji odločitvi, vključno z zapustitvijo domovine²². Zadrževanje tujcev zunaj schengenskih meja izpričuje bojazen pred nevarnostjo, ki nastaja zaradi njih v sicer "Evropi brez meja". Drugje po svetu ni dosti boljše. Tujce zlasti **policija in sodstvo večinoma obravnavata dokaj diskriminatorno**, javnost jih etnično stereotipizira, čestokrat tudi zaradi rasističnih oz. nacionalističnih ali ekstremističnih ozadij, prihaja do stališč, da tujci vnašajo destabilizacijo, do ideološkega ločevanja, do zahtev po njihovi akulturaciji če ne asimilaciji in do raznih drugih procesov, ki prispevajo k nacionalnemu ter internacionalnemu odzivanju na begunstvo, na podeljevanje azila in sploh ravnanje z migranti.

Z mednarodnimi dogovori, kot so Ženevska konvencija o beguncih, Konvencija o migracijah z namenom zaposlitve, Konvencija o statusu oseb brez državljanstva, Konvencija o državljanstvu poročenih žensk, Protokol o statusu beguncev, Deklaracija o teritorialnem pribežališču, Konvencija o migracijah v pogojih zlorabljanja ..., Deklaracija o človekovih pravicah, ki niso državljani države, v kateri živijo, Konvencija o varstvu pravic vseh migrantskih delavcev in članov njihovih družin, Helsinška listina o človekovih pravicah in združenju družine itd., da sploh ne omenjam maastrichtskega in schengenskega sporazuma, dublinske konvencije in različnih bilateralnih in multilateralnih dogovorov, ki po svetu kakorkoli zadevajo migracije itd., se želi urejati preseljevanje ljudi in odpravljati njegove moteče posledice.

Poleg humanitarnih teženj pri urejanju migracij se čedalje boljše čuti **potreba po zaostitvi begunskega prava in ilegalnega preseljevanja**. Polagoma se, zlasti v Evropi, določneje oblikuje usklajevana migracijska politika, ki vnaša v ravnanje s tujci dinamične spremembe ob splošni politiki omejevanja. Kajti v večini evropskih držav se kaže, da jim je priseljevanje iz različnih, predvsem pa gospodarskih in političnih razlogov, čedalje bolj v breme in s tem v zvezi postaja polagoma tudi nevarno²³. S tem pa seveda močno zgubljuje na svojem pomenu načela o svobodi gibanja, enakosti pred zakonom, solidarnosti, varnosti itd.

S procesi evropskega združevanja prihaja tudi do različnih varnostnih ukrepov znotraj te skupnosti, ki naj nadomestijo vse tisto, kar je bilo izgubljenega z odpravo meja. S tem v zvezi

pa so se meje Evropske unije prenesle do nas, ki prevzemamo (tudi finančno) breme tujega preseljevanja. **Slovenija je postala ne le tranzitna, marveč tudi ciljna država, ki pa sploh še nima oblikovane ustrezne migracijske politike**. Ali se potem velja ravnati po izhodiščih, ki prihajajo iz evropskega centra, še posebej, ker mejimo na razmeroma nestabilizirano območje, kjer sta še nedavno divjala brezobzima vojna in uničevanje in ker ima pri nas veliko ljudi dvojno državljanstvo.

Kriminologija mora v migracijah raziskovati vprašanja, ki jo zadevajo, in ponujati možne rešitve v zvezi z odklonskostjo, ki spremlja preseljevanje, še posebej, če je množično in prisilno. S tem v zvezi mora **delovati tudi na kriminalno politiko** ter posredovati svoja teoretična spoznanja tako tistim, ki se na tem področju ukvarjajo s humanitarnimi nameni kot tistim, ki delujejo represivno, ne nazadnje zaradi zagotavljanja ustrezne ravni varnosti male države na robu zapirajočega se "Schengenlanda", ki ga najbolj ogrožajo, kot tudi nas, nedovoljena preseljevanja različnih narodov.

Sestavek končan 5. 12. 1998

UPORABLJENA LITERATURA

1. Ausländer und Gewalt. *Der Kriminalist*, 5 (1993) 3, s. 131-134.
2. Barnes, H.E./Teeters, N.K.: *New Horizons in Criminology*. Prentice - Hall, Inc. 1959, 654 s.
3. Bernd, W.: Interpretation und Tatsachen. *Kriminalistik*, 48 (1994) 1, s. 47-52.
4. Bernd, H.: Das Asylverfahrensgesetz. *Kriminalistik*, 48 (1994) 4, s. 277-280.
5. Bettina, F.: Polizei und Ausländer. *Kriminalistik*, 47 (1993) 10, s. 615-619.
6. Cernea, M.: Preventing impoverishment from displacement. *Journal of Refugee Studies*, 8 (1995) 3, s. 245-264.
7. Delinkventnost tujcev v Sloveniji v letih 1993-1994. MNZ, okt. 1995 tipkopis 23 s.
8. Escalona, A./Black, R.: Refugees in Western Europe. *Journal of Refugee Studies*, 8 (1995) 4, s. 364-389.
9. Frelick, B./Kohnen, B.: Temporary protected status. *Journal of Refugee Studies*, 8 (1995) 4, s. 339-363.
10. Hawkins, D. ed.: *Delinquency and Crime*, Current Theories. Cambridge University Press, 1996, 330 s.
11. Hentig, H.: *Crime, Causes and Conditions*. Mc Graw-Hill, New York, 1947, 379 s.
12. Knez, I./Moran, A.: **Ilegalno prehajanje državne meje in migracijski tokovi**. Neobjavljena seminarska naloga VPVŠ, tipkopis, april 1997, 29 s.
13. Košir, M.: **Trendi v evropskih politikah priseljevanja**. MNZ, tipkopis, 1/1997, 37 s.
14. Luff, J.: Ausländer als Offer von Straftaten. *Kriminalistik*, 50 (1996) 7, s. 463-466.
15. Meško, G.: Mednarodna konferenca o migracijskih problemih in beguncih. *Teorija in praksa*, 34 (1997) 2, s. 344-346.

²¹ Silverman v: Medved F., s. 11

²² Hurvitz: International State Sponsored Organization v Ros/Turk: Controlling State Crime, s. 290

²³ Medved, F., s. 10

16. **Migracije.** Bilten MNZ, tematska številka 1/1997, tipkopolis, s. 33.
17. **Organizirani kriminal.** MNZ, tematska številka 2/1997, uredila: Tratnik Volasko, M, 70 s.
18. Picca, G.: Aspect internationaux de l'évolution de la criminalité. **Revue internationale de criminologie et de police technique**, XLVII (1994) 2, s. 145-152.
19. Reise in die Illegalität. **Öffentliche Sicherheit**, 60 (1995) 4, s. 4-7.
20. Steinke, W.: Fremdenfeindliche Gewalt. **Kriminalistik**, 47 (1993) 10, s. 621-622.
21. Stümper, A.: Ein Blick in die Zukunft. **Kriminalistik**, 50 (1996) 6, s. 378-383.
22. Svet Evrope, šesta konferenca evropskih ministrov, odgovornih za zadeve migracije – koncept zaključnega službenega poročila. Varšava 16-18 junij 1991, tipkopolis 9 s.
23. Trnovšek, B.: Odklonskost migrantov v Sloveniji. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, 48 (1997) 3, s. 266-282.
24. Ulrich, J.U.: Alien-smuggling and uncontrolled migration in northern Europe and Baltic region. HEUNI-Paper No. 7, 1995, 22 s.
25. UN Economic and Social Council, Commission on Crime Prevention and Criminal Justice. Strategies for crime prevention and control, particularly in urban areas and in the context of public security. Measures to prevent trafficking in children, 28. febr. 1997, 27 s.
26. UN Economic and Social Council, Commission on Crime Prevention and Criminal Justice. International cooperation in combating transnational crime: smuggling of illegal migrants. 18. febr. 1997, 30 s.
27. Videtič, J.: **Čezmejno zasledovanje na kopnem** – oblika preprečevanja kriminalitete v sklopu schengenskega sporazuma. MNZ 5.2.1997, tipkopolis 23 s.
28. Weiss, D.: Fassung und Strukturen der Polizei auf den Prüfstand nehmen. **Kriminalistik**, 49 (1995) 8-9, s. 530-533.

Migrations and crime

Janez Pečar, LL.D., Professor of Criminology, Rozmanova 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

People have been migrating since time immemorial, thus causing very varied problems, including crime, which has become one of the most prominent. An interest in crime of migrants and their threat to the societies receiving them had already begun in the USA already in the past century. Since the migration policy of Europe is also changing today and migration currents have become a global issue, the migration policy of emigration, immigration and transit countries has become stricter and resulted in the harmonisation of different spheres of law related to migrations, from the regulation of asylum, extradition, deportation and other forms of dealing with migrants, to residence and labour permits. Attention is also focused on enforced migrations, because they usually require the return of migrants to their countries, once the danger in the areas they came from is over.

Countries which pay the greatest attention to the crime of migrants and to their victimisation, are target states and transit states. A number of studies on crime and victimisation of refugees, the homeless, fugitives, deserters, emigrants, displaced persons and others was conducted in the social sciences and it was found that this population in recent time was more the target of crime than the domestic population, which has not been the case to date. At the same time, migrations, particularly illegal migrations, have increasingly been prey to organised, international and transnational crime, which makes enormous profits from the trade of people, smuggling of migrants, falsification of passports, providing of visas and the use of women for prostitution. Organised crime thus changes its »clients« into its victims.

In addition to crime, there are other circumstances which urge the control of (illegal) migrations. For this reason, there is an endeavour in the potential »Europe without borders« to formulate an appropriate and uniform migration policy, including the repression of the employment of illegal labour and reducing the immigration »integration deficit« by an increase of security measures. Criminology and victimology cannot stand aside in these processes but they have by recognising the situation to propose the appropriate solutions.

Key words: migrations, crime, the state, criminal offenders, victims, migration policy

UDC 343.3/7 + 325